

Kulturdepartementet
Stockholm

Sveriges Filmregissörer (SFR), om "Framtidens filmpolitik" Ds 2015:31

Inledning

Sveriges Filmregissörer är ett fackförbund för regissörer inom film, TV och Media, tillika en avdelning inom Teaterförbundet för scen och film.

Vi välkomnar Kulturdepartementets förslag till ny svensk filmpolitik och att den frivilliga avtalsformen ersätts av en helstatlig filmpolitik där inga särintressen får råda.

Vårt svar som också innefattar, en *bifogad modell* om en revolutionerad finansiering till svensk film, skapar förutsättningar för en nystart för den värdefulla svenska filmen i alla dess former och uttryck.

Vi instämmer i promemorians rubrik:

Filmen är en konstform som ska ses som en väsentlig del av yttrandefriheten och därmed en av förutsättningarna för en fungerande demokrati. Kvalitet, förnyelse och tillgänglighet ska fortsatt vara den övergripande inriktningen för filmpolitiken.

Likaså uppskattar vi att förslagen i *Framtidens filmpolitik* särskilt framhäver och betonar konstnärlig kvalitet, betydelsen av filmernas upphovspersoner och utövare och det teknikneutrala. Dock anser vi att för att förverkliga och genomföra allt det positiva som promemorian föreslår krävs ett rejält ekonomiskt tillskott.

En statlig filmstödslösning där staten står för hela finansieringen genom en höjning av biografmomsen från 6 % till 25 %, kommer inte att bidra till att förnya den svenska filmens framtidsutveckling. Om Kulturdepartementets filmfinansiering enbart utgår från en höjning av biografmomsen så borde i konsekvensens namn även alla andra fönsters moms inräknas. Den svenska filmen kommer även i fortsättningen att vara underfinansierad om man endast utgår från en höjning av biografmomsen.

Sveriges Filmregissörer har däremot ett konsekvent och radikalt förslag till finansiering av svensk film.

I vårt svar har vi valt att koncentrera oss på det som påtagligt berör upphovspersonerna – Film- och TV-regissörerna.

Ett revolutionerande förslag

Det är dags att formulera ett helt nytt och modernt sätt att finansiera svensk film. Huvuddraget i vårt förslag kan i korthet beskrivas i två viktiga punkter:

1. Staten står för hälften av finansieringen och den andra hälften kommer från samtliga aktörer inom alla visningsformer som hanterar svensk film affärsmässigt.
2. Stödet skall vara teknikneutralt.

Enligt våra uträkningar bidrar staten och Sveriges Television gemensamt med 500 miljoner SEK och övriga parter som biograf, dvd/blueray, kommersiella TV-tjänster, TV-reklam, fast internet, mobilt internet och SVOD (subscription video on demand) matchar detta med samma summa. Medföljande modeller visar hur de olika aktörerna bidrar baserat på hur mycket film som slussas via deras kanaler/plattformar. Det bygger på en avgift om 1.5 % av bruttointäkterna. I och med detta kommer samtliga som använder sig av film, för första gången att vara med och betala. Det blir en solidarisk finansiering genom att både staten och den kommersiella delen av branschen är med och bidrar – en kreativ och balanserad finansieringsform.

Totalt blir detta 1 miljard SEK i stöd till den svenska filmen. Det är en fördubbling av det nuvarande stödet, som har varit kraftigt underfinansierat under många år. Denna fördubbling skapar de förutsättningar som behövs för att svensk film skall kunna vitaliseras och utvecklas.

Filmpolitikens inriktning och utformning

Filmens roll i kulturlivet

Sveriges Filmregissörer eftersträvar en helhetssyn på film, TV och alla dess former för den rörliga bildens uttryck idag existerande och i framtiden kommande media. Vi inkluderar i detta även den digitala utvecklingen liksom synen på filmarkivet, filmarvet och högskoleutbildningarna.

Vår strävan är att den statliga filmpolitiken ska satsa på en vision som skapar förutsättningar för en modig, nyskapande, originell svensk film. Idag råder ett otryggt klimat där upphovspersoner inte ges tid till research, fördjupning och reflexion. Filmer går till produktion innan utvecklingen av manuset och visionen är klar.

Därför välkomnar vi Kulturdepartementets förslag att man i framtiden ska satsa mer på den kreativa process som föregår filmproduktion. För att denna process skall kunna initieras krävs att det finns ekonomiska resurser att satsa i utveckling där inga garantier om att kunna lyckas existerar. Även ärliga misslyckanden måste tillåtas längs vägen och vi ser i detta en parallell till forskningen. Liksom filmen har vetenskapen en fas där forskarna själva till en början måste få styra den kreativa processen och låta den ta både tid och pengar i anspråk för att därefter kunna uppnå bästa resultat för alla inblandade parter. Kungliga Vetenskapsakademien har bland annat skrivit en debattartikel om behovet av en fri grundforskning utan ekonomisk styrning i DN Debatt (11/4 2004): *Högklassig fri grundforskning är en förutsättning för framgångsrik mer kortsiktig behovsmotiverad forskning.*

En filmare och manusförfattare, även med beställda uppdrag liksom forskaren, behöver den arbetsro där målet är vagt definierat längre bort och utan alltför tydlig styrning av ekonomiska och resultatnriktade krafter. Tids nog kommer man ändå till den punkt då projektet ska presenteras, försvaras och ifrågasättas. Därför är det viktigt att förarbetet har fått mogna fram.

Produktion

Vi vill skapa de bästa tänkbara förutsättningarna för upphovspersonerna bakom den svenska filmen så att de bereds möjligheten att från en solid plattform skapa det framtida svenska filmkulturarvet. Filmer som direkt och indirekt relaterar till vår samtid och som skapar den spegelbild vari vi kan få möjligheten att få en fördjupad insikt och förståelse för oss själva, samt se verkligheten avskalad från ytliga tillrättlägganden.

Filmlag

Vi vill införa en filmlag som sätter upp ramar och en viljeinriktning för den svenska filmen. Ett långsiktigt åtagande som garanterar att filmen inte drabbas av plötsliga ekonomiska nedskärningar. Filmproduktion behöver en trygg, garanterad långsiktighet för att kunna blomstra. Filmproduktion är en långsam process som kräver tid längre än en mandatperiod. Nuvarande filmavtal löper på fem år och borde vara ett minimum nu också.

Filmen definieras i denna lag som rörliga bilder av något slag oavsett inspelning och visning, av alla genrer och format i alla medier, biograf, TV, internet, streamingtjänster med flera. Lagen skall främja filmkonsten, den rörliga bilden, filmkulturen och biografkulturen i Sverige, TV-bolagens engagemang i svensk film samt utveckling och produktion av den svenska filmen. Den ska reglera att det skall finnas ett filmstöd som garanterar mångfald och ekonomiska möjligheter för produktion, distribution och spridning /visning av svensk film.

Filminstitutet inrättas inom ramen för Filmlagen genom ett avtal med staten med en löptid på fem (5) år. Filmlagen anger att Svenska Filminstitutets skall ha ett helhetsansvar för hela verksamhetsområdet vad gäller produktion, distribution, filmkultur, forskning och utveckling inom den rörliga bildens verksamhetsområde, sprida kunskap om svenska och utländska filmer i Sverige, främja medvetenhet om svensk film utomlands. Dessutom, i en tid av den största förändringen för filmen sedan filmens födelse, få resurser att bygga upp ett nationellt bild- och filmarkiv. För att det skall vara möjligt krävs samarbeten med andra institutioner och detta får utredas särskilt.

Idag arkiveras filmer på ett betryggande sätt, genom regelsystemet för Svenska Filminstitutet, dock endast filmer som har fått produktionsstöd genom Svenska Filminstitutet.

Filmstöd

En statlig filmpolitik måste baseras på ett stöd till den konstnärligt värdefulla svenska filmen. En selektiv bedömning är grundläggande. Denna bedömning ska utgå från projektens konstnärliga kvaliteter och inte baseras på kommersiella antaganden eller publika estimat. Vi är därför emot ett marknadsbaserat förhandsstöd. Det som har funnits, automatstödet, har visat sig inte fungera vare sig publikt eller kvalitetsmässigt. Istället är vårt förslag ett räntefritt lån som återbetalas inom fem (5) år, inspirerat från Polen. Detta lån skall ligga utanför Kulturdepartementets budget.

Däremot vill vi behålla det publikrelaterade stödet (PRS) som inte ska sammanblandas med marknadsstödet. Vi instämmer också i att barn- och ungdomsfilmerna samt den animerade filmerna, ska ha gynnsammare regler när det gäller det publikrelaterade stödet.

Som tidigare nämnt instämmer vi i betydelsen av utveckling och att det skall finnas särskilda medel för utveckling. **Utvecklingsstöd** skall kunna sökas oberoende och fristående från produktionsstödet utan krav på producent eller produktionsbolag. Vi föreslår att regissör eventuellt i samarbete med andra upphovspersoner skall kunna söka ett **verksamhetsstöd** för att kunna påbörja utveckling och förbereda projekt, och som kan löpa på till exempel tre (3) år för att sedan utvärderas. Kontinuitet för utveckling av filmen och filmskaparen ser vi som en grundförutsättning för en stark svensk film.

Förhandsstöd skall kunna tillgodoräknas upphovspersoner och initiativtagare av projekten som egen och intäktsgrundande andel vid fördelning av framtida intäkter.

Beslut om stöd

När det gäller hur besluten tas om stöd måste det nuvarande systemet av konsulenter ses över. Ett alternativ är som det polska systemet med ett flertal kvalificerade kommissionärer. Vi eftersträvar ett system med integritet och självständighet som genomsyras av transparens.

Tillsättandet av dessa personer vill vi ska ske med en större öppenhet. Beslutsfattare till stöden skall tillsättas av styrelsen. Vid beslut av stöd till produktion skall även jämställdhet och mångfald vara vägledande begrepp och omfatta alla yrkeskategorier i en filmproduktion.

Barn- och ungdomsfilm

Barnfilmskonsulenten försvann 1 januari 2013 och i promemorian omnämns behovet av nationellt producerad barnfilm på endast tio rader, vilket Sveriges Filmregissörer beklagar stort. Detta trots att film är den kulturyttring som barn tidigast kommer i kontakt med och har lättast spridning geografiskt såväl som över samhällsklasserna. Dessutom måste svenska barn ges möjlighet att se nationellt producerad film, precis som vuxna, för att vid högre ålder naturligt välja det svenska alternativet. Annars finns risk att vi förlorar en framtida generation som främst vuxit upp med stor amerikansk dominans på biorepertoaren.

Vi välkomnar att deltagarna i det så kallade branschrådet varit eniga i främjandet av satsningen på den unga publiken, men önskar konkreta förslag från regeringen. Filminstitutets tillsättning av barnfilmsambassadör utan befogenheter eller budget, kan inte åstadkomma så mycket. Vi föreslår därför återinförande av barnfilmskommissionär/konsulent med samma ekonomiska förutsättningar som övriga kommissionärer/konsulenter. Vi föreslår också sänkt PRS-nivå för att svenskproducerad barnfilm ska kunna ha en rimlig chans att konkurrera med utländsk sådan, till stor del amerikansk.

Sveriges Filmregissörers förslag angående finansieringen

Promemorians förslag om momshöjning är inte tillräcklig. Vi lever i en tid med stora tekniska förändringar när det gäller produktion, distribution och visning av film. Dagens filmavtal bygger på biografavgift när den övervägande delen av publiken ser film på annat sätt. En svensk ser cirka 80 filmer om året varav 3 % på biograferna, 97 % ser film i andra fönster.

Vårt förslag när det gäller finansiering är inspirerat av det polska systemet, liksom det franska. Finansieringsformer som är och har varit väldigt framgångsrika. Som framställts i inledningen anser vi att staten skall stå för hälften av finansieringen och den andra hälften står samtliga aktörer för inom alla visningsformer och stödet skall vara teknikneutralt.

De medföljande modellerna visar hur de olika aktörerna bidrar, baserat på hur mycket film som slussas via deras kanaler/plattformar. Det bygger på en **avgift om 1.5 % av bruttointäkterna** från biograferna, distributörerna, reklamintäkterna från kabel-tv och public service, prenumerationsavgifter från kabel och satellitkanaler och DVD-distributionen. Dessa medel går direkt till filmproduktion medan staten tillför medel till administration, pedagogiska projekt, cinematek, skolbio och övriga filmkulturella aktiviteter. I och med detta kommer samtliga som använder sig av film, för första gången att vara med och betala. Totalt blir detta alltså en (1) miljard SEK i stöd till den svenska filmen. Det är en fördubbling av det nuvarande stödet, som har varit kraftigt underfinansierat under många år

När det gäller Sveriges Television anser vi att deras stöd fortsättningsvis skall ingå i finansieringen av det statliga filmstödet, utan att ges särskilda fördelar eller på annat sätt särbehandlas. Det är en del av de 500 miljoner sek vi tidigare nämnt i vårt förslag till finansiering.

Vi föreslår en översyn av Sveriges Television som är ett public servicebolag, när det gäller deras förhållningssätt till film- och programskapare vad gäller kontraktsförhållanden och SVTs krav på ägande- och beslutsrätt i filmproduktionerna. När det gäller dokumentärfilmen och dess villkor är detta särskilt viktigt då Sveriges Television näst intill är enda uppdragsgivare för filmskapare som arbetar med dokumentärfilm.

Vi är oroadade över den ökade kommersiella inriktningen som SVT har i sina bedömningar vid finansiering av samproduktioner för långfilm.

Vi noterar hur lättvindigt promemorian avfärdar vårt förslag till finansiering av film som vi i samband med möte presenterat på Kulturdepartementet. Detta både förvånar och upprör oss. När vi ser ut över Europa och filmen, ser vi länder som Frankrike, Tyskland och Polen, länder som framgångsrikt i sina finansieringsformer har liknande modeller. *"Detta bedöms inte som en framkomlig väg för att skapa finansiering av svensk filmproduktion i närtid"* (Promemorian sidan 112).

Utöver det finns det beskrivit i tidigare remissvar och även framförts tidigare av bland andra Teaterförbundet, även Svenska Filminstitutet har tagit upp detta i skrivning om nya finansieringsmöjligheter (2003).

EU tillåter införande punktskatter under förutsättning att dessa inte leder till *"gränsformaliteter i handeln mellan medlemsstater"*. Frankrike, Polen och Tyskland har visat att det är möjligt och att det dessutom fört med sig en omfattande och publikdragande filmproduktion.

Biografen och spridningen

Vi är angelägna om att biografen fortsätter att vara och att utvecklas som en kulturell mötesplats i hela landet och att det skapas möjligheter för att öka publiken. I och med digitaliseringen finns potential till ökad publik och diversifierat utbud. Den så kallade

monopolliknande situation som råder måste brytas. Filmer med offentligt stöd skall ges möjlighet att spridas över hela landet och vara tillgänglig på olika plattformar.

Vi anser att det är nödvändigt att stat, kommun, landsting och regioner samverkar för att tillgängliggöra svensk film till exempel genom inrättande av kommunala biografer.

En sida av filmdistribution och visning som promemorian inte tillräckligt trycker på är den institutionella företrädd av FilmCentrum.

Statistik för all film som visas genom föreningar, äldreboenden, bibliotek, skolor, vårdinrättningar med flera är sorgligt eftersatt i alla skrivningar om distribution och visningar. Filmvisningar i dessa sammanhang kan inte nog understryka betydelsen av hur film kan påverka och delta i en samhällelig dialog och samtal.

Likaså viktigt för den filmkulturella verksamheten är filmstudiorörelsen, främst genom Sveriges Förenade Filmstudios, SFF som under årtal spridit svensk och internationell kvalitetsfilm över hela landet. Idag genom ca 100 filmstudios som aktivt bedriver denna framgångsrika verksamhet.

Lansering

Vi ser det som oerhört angeläget att filmer kan få stöd för lansering även genom att produktionsbolag också kan erhålla lanseringsstöd. Genom SFs biografmonopol är det ännu viktigare att mindre distributörer av kvalitetsfilm får ökat stöd för lansering och distribution. Att våra filmer kan få en spridning över hela landet är en angelägenhet för oss. Särskilt kvalitetsfilmen har svårt att nå utanför storstäderna.

Olovlig hantering av film

Vi anser att det är ett stort och omfattande problem med den olovliga nedladdningen och den lagstiftning som idag finns på området för att stoppa olaglig hanteringen borde börja tillämpas. Stora ekonomiska förluster drabbar hela produktions- och distributionskedjan och pengar tillfaller inte upphovspersoner som skulle kunna skapa nya svenska filmer. Det kreativa kretsloppet bryts därmed vilket har varit fallit under flera år. Det är hög tid för politiker att gå från ord till handling i frågan.

Organisation

Sveriges Filmregissörer anser att i linje med att staten övertar ansvaret för den svenska filmpolitiken och framöver skall ha ett bestämmande inflytande över stiftelsen instämmer vi i att det är synnerligen viktigt att göra en ordentlig översyn av Svenska Filminstitutets organisationsform och styrning.

Vilken roll skall Filminstitutet ha i framtiden och det svenska kulturlivet? Viken film skall staten ekonomisk stödja och vilken roll skall filmen ha i det svenska samhället? Och vilken organisationsmodell passar bäst för en ny statlig filmpolitik?

Ett oberoende och transparent Filminstitut som är direkt kopplat till kulturdepartementet ser vi som avgörande.

Vi vill också att det sker en genomgripande översyn av hur offentlighetsprincipen skall gälla och hur transparens kan genomföras för att skapa tydlighet i ett framtida filmliv. När det gäller styrelsen ser vi att det är av mycket stor betydelse hur den tillsätts och vilka som utgör styrelsen. Styrelsen avspeglar ytterst hur filmstödet fördelas och hur frågorna om konstnärlig och kommersiell film prioriteras. Vi ser det som mycket viktigt att det i en framtida styrelse finns unika representanter från både upphovspersoner, dramatiker och regissörer, utövare, producenter samt representanter från forskning och utbildning. Som en konsekvens av detta anser vi att de råd som enligt promemorian styrelsen skall tillsätta, måste ske i dialog med och i samråd med upphovspersoner och deras organisationer.

Övriga kommentarer på Promemorian

Promemorian lägger stor tonvikt vid biografspelfilmen. Vi ser det som betydelsefullt att vara inkluderande kring alla genrer av film/rörlig bild som animation, dokumentärfilm, barnfilm och kortfilm.

Dokumentärfilmen reflekterar och skildrar vår samtid för att göra skillnad i världen. Den är en universell historia med en stark känslomässig koppling. Den kan skildra åsidosatta ämnen och teman och därmed vara med att skapa förändring, socialt och samhälleligt.

Vi anser att den långa dokumentärfilmen skall jämföras med spelfilmen och ha möjligheter att erhålla stöd i samma nivå.

Genom att samarbeta och samverka med andra konstarter och kunskapsområden finns möjligheter till dialog och nya perspektiv på vad som sker i vår samtid.

Kortfilmen ger möjligheter att experimentera med berättandet och vidga synen på vad film kan vara. Den rymmer alla typer av film, drama, animation, konstnärligt experimenterande film och dokumentärfilm. Allt i ett kortare format.

Kortfilmen är betydelsefull för att skapa möjligheter till ett friare filmskapande. Den är en egen konstform.

Än en gång vill vi understryka betydelsen av barnfilmen. Betydelsen för barn att se berättelser om andra världar och människor gestaltade med olika berättarsätt, teknik, genrer, stil, kan inte nog understrykas. Barn är alla individer liksom vuxna. Det krävs ett aktivt handlande och en ambitionshöjning när det gäller såväl produktion som distribution och visning av barnfilm.

Kreatör

Ordet "kreatör" som flitigt används i Promemorian ställer vi oss oerhört frågande inför. Termen "kreatör" syftar mer på modebranschens designer än på upphovspersoner till filmverk. Ordet och begreppet uphovsperson är allmänt vedertaget liksom regissör och dramatiker och det används i alla avtal som gäller för film och media, nationellt och internationellt.

Avslutning

Det är nu hög tid att vi i Sverige också börjar gå från ord till handling med visioner och fina formuleringar. Det som behövs är tydlig värdering av den rörliga bildens kraft och förmåga att både nå ut till medborgarna, berätta om vår samtid för kommande generationer och möjligheten att ifrågasätta våra tankemönster och värderingar. Att reducera den till endast underhållning är att underskatta dess potential.

Stockholm den 27 juli 2015

Kjell-Åke Andersson
Håkan Bjerking
Elisabet Gustafsson
Christina Olofson, ordförande SFR

för

Styrelsen Sveriges Filmregissörer/Teaterförbundet för scen och film

Bilagor sex (6) bilder se nedan.

1. Källor för utredningsarbetet

- Öppna källor inkl tidningsartiklar
- Telefonintervjuer
- Svenska Filminstitutet
- Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej (Polska Filminstitutet)
- Ericsson Mobility Report
- Post- och Telestyrelsen
- Nordicom
- SOM-institutet
- Mediavision
- Media Mätning i Skandinavien
- Sveriges Television
- Sveriges Videodistributörers Förening
- Institutet för Reklam- och Mediestatistik
- Stiftelsen för internetinfrastruktur

Utredning av finansieringskällor för filmstödet

1. Källor för utredningsarbetet
2. Spelplanen
3. En ny finansieringsmodell för filmstödet
4. Precisering av kategorierna
5. Spelplanen och relevant omsättning
6. Spelplanen och finansieringen på 1 000 Mkr

2. Spelplanen

3. En ny finansieringsmodell för filmstödet

	Relevant omsättning mdr kr	Finansiering (1,5%) Mkr
Biografer	1,7	25
DVD/Blu-ray, köpfilm	1,0	15
TV-tjänster (exkl TV-licens)	9,2	137
TV-reklam i kommersiell TV	5,8	86
Fast internet	7,9	118
Mobilt internet	6,7	101
SVOD	1,2	17
Summa	33,3	500
SVT	4,5	84
Staten		416
Totalsumma		1 000

4. Precisering av kategorierna

	Relevant omsättning mdr kr	Finansiering (1,5%) Mkr
Biografer	1,7	25
DVD/Blueray, köpfilm	1,0	15
TV-tjänster (exkl TV-licens)	9,2	137
TV-reklam i kommersiell TV	5,8	86
Fast internet	7,9	118
Mobilt internet	6,7	101
SVOD	1,2	17
Summa	33,3	500
SVT	4,5	84
Staten		416
Totalsumma		1 000

Uppgifterna gäller för 2014.

Biografernas intäkter är bruttobiljettintäkter.

DVD och Blueray är bruttointäkter för köpfilm.

TV-tjänster omfattar tjänster såsom grundpaket eller tilläggspaket och löpande avgifter, startavgifter, uthyrning eller försäljning av digital-tv-boxar och programkort. Även intäkter för video on demand och pay-per-view ingår. Däremot ingår inte inköp av hårdvara och ej heller TV-licens.

TV-reklam i kommersiell TV avser köpt reklam i s k linjär-TV, men internet- och mobilmarknadsföring som sker via TV-kanaler är exkluderat.

Fast internet avser intäkter för datatrafik på privatmarknaden.

Mobilt internet avser intäkter för mobil datatrafik på privatmarknaden. Samtalstrafik, SMS, MMS är exkluderat.

SVOD (subscription video on demand) är en uppskattning baserad på publicerade uppgifter.

5. Spelplanen och relevant omsättning

Sveriges befolkning

Biograf 1,7 mdr	TV-mottagare, skärm, projektor	Dator Laptop	Surfplatta	Smartphone
DVD, Blueray köpfilm 1,0 mdr	Betalda TV-tjänster 9,2 mdr	Fast internet 7,9 mdr	Mobilt internet 6,7 mdr	
Distributörer	Public Service 4,5 mdr	Reklamfinansierade TV-kanaler 5,8 mdr (i reklam)	SVOD 1,2 mdr	Internetsiter

Svensk film

6. Spelplanen och finansieringen på 1 000 Mkr

